

**ՀԱՅ ԱՐՎԵՍՏԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆՎԻՐՅԱԼԸ.
ՀՐԱՎԱՐԴ ՀԱԿՈՐՅԱՆ***

Լրացան ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ, ՀՀ պետական մրցանակի դափնեկիր, արվեստագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Հրավարդ Հակոբյանի ծննդյան 90-ամյա և գիտաստեղծագործական գործունեության 60-ամյա հոբելյանները:

Ծնվել է 1930-ի սեպտեմբերի 13-ին, Էջմիածին քաղաքում, անվանի մանկավարժ, ՀԽՍՀ վաստակավոր ուսուցիչ Հրաչյա Հակոբյանի ընտանիքում:

1949-ին ավարտելով Հոկտեմբերյան քաղաքի № 1 միջնակարգ դպրոցը՝ Հ. Հակոբյանն ընդունվում է Երևանի Փ. Թերլե-

մեզյանի անվան գեղարվեստական ուսումնարան, որի քանդակագործության բաժինն ավարտում է 1952-ին: 1953-ին Հ. Հակոբյանն ընդունվում է Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը, որն ավարտում է 1958-ին՝ ստանալով պատմության մանկավարժի որակավորում:

1959-ին Հ. Հակոբյանն աշխատանքի է անցնում ՀԽՍՀ նախարարների խորհրդին առընթեր Հին ձեռագրերի գիտահետազոտական ինստիտուտում (Մատենադարան)՝ որպես կրտսեր գիտաշխատող. հենց այս գիտական օջախի հետ էլ անխզելիորեն միահյուսվեցին նրա գիտաստեղծագործական կյանքի հետագա բեղմնավոր տասնամյակները: 1966-ից Հ. Հակոբյանը Մատենադարանի գիտական խորհրդի անդամ է, 2016-ից՝ հոգաբարձուների խորհրդի անդամ, երկար տարիներ ղեկավարել է Մատենադարանի միջնադարյան արվեստի բաժինը:

1968-ին Հ. Հակոբյանը պաշտպանում է թեկնածուական դիսերտացիա՝ «Վասպուրականի մանրանկարչության դպրոցի սկզբնավորումը և Աղթամարի XIV-XV դդ. նկարիչները» թեմայով և ստանում արվեստագիտության թեկնածուի գիտական աստիճան, իսկ 1973-ին ԽՍՀՄ բարձրագույն որակավորման հանձնաժողովի կողմից նրան շնորհվում է ավագ գիտական աշխատողի կոչում՝ «Արվեստի պատմություն» մասնագիտության գծով:

1985-ին Հ. Հակոբյանը Թբիլիսիում պաշտպանում է դոկտորական դիսերտացիա «Վասպուրականի մանրանկարչությունը (XIII-XV դդ.)» թեմայով և ստանում արվեստագիտության դոկտորի գիտական աստիճան՝ դառնալով ժէ.00.03 – «Կերպարվեստ, դեկորատիվ արվեստ և դիզայն» մասնագիտությամբ Հայաստանում առաջին արվեստագիտության դոկտորը, իսկ 1992-ին Ռուսաստանի Դաշնության բարձրագույն կրթության և գիտության մինիստ-

* Ընդունվել է տպագրության 13.09.2020:

րության գիտական աստիճանների որակավորման հանձնաժողովի կողմից նրան շնորհվում է պրոֆեսորի կոչում:

Տասնամյակներ շարունակ միջնադարագետ-հայագետը զբաղվել է պատմական Հայաստանի Վասպուրական նահանգի և հարակից շրջանների ձեռագիր-մատյանների ուսումնասիրությամբ, որի հանրագումարը դարձան ՀԽՍՀ ԳԱ հրատարակչության կողմից լույս ընծայված «Վասպուրականի մանրանկարչությունը» երկհատոր աշխատությունը¹ և “Миниатюра Васпуракана (XIII-XV вв.)” մենագրությունը², ինչպես նաև «Ձեռագիր մատյանների պատկերազարդման արվեստը Վասպուրականում» ալբոմը³ ու գիտական բազմաթիվ հոդվածները: Հ. Հակոբյանի շնորհիվ առաջին անգամ ուսումնասիրվեց Վասպուրականի մանրանկարչությունն իր բոլոր դպրոցներով (Աղթամար, Ոստան, Բերկրի, Վան, Խիզան և այլն), գիտական շրջանառության մեջ դրվեցին մինչ այդ անհայտ տասնյակ տաղանդավոր մանրանկարիչների անուններ, ինչպես նաև բացահայտվեցին այդ դպրոցների ու դրանց առանձին ներկայացուցիչների ստեղծագործության ոճական և գեղարվեստական-պատկերազարկական առանձնահատկությունները:

Ծանրակշիռ է գիտնականի ներդրումը Արցախի և Ուտիքի մանրանկարչության ուսումնասիրության գործում ևս: 1989-ին հրատարակված «Արցախ-Ուտիքի մանրանկարչությունը XIII-XIV դարերում» եռալեզու գրքով⁴ արվեստաբանը հայկական մատենական նկարչության մեջ հաստատեց ինքնատիպ դպրոցի առկայության փաստը՝ գիտական շրջանառության մեջ դնելով մի քանի հազվագյուտ ձեռագրեր: Երկու տարի անց՝ 1991-ին լույս տեսավ «Արցախի միջնադարյան արվեստը»⁵ եռալեզու ուսումնասիրությունը: Ինչպես նկատել է ակադեմիկոս Սեն Արևշատյանը. «Այդ գրքերն իրենց պատմաարվեստագիտական ու աղբյուրագիտական բնույթով առաջիններից էին, որ որոշակի նպաստ բերեցին արցախյան պայքարի տեսական հիմնավորմանը»⁶:

Ուշագրավ է, որ Բեռլինում 1993-ին Գերմանիայի ավետարանական հոգևոր խորհրդի նախագահ, քահանա, մեծ հայասեր Մանֆրեդ Ռիխտերի և Հ. Հակոբյանի ջանքերով հրատարակվեց «Լեռնային Ղարաբաղի (Արցախ)

¹ Տե՛ս **Հակոբյան Հրավարդ**, Վասպուրականի մանրանկարչությունը, հատոր Ա, Երևան, Հայկական ՍՍՀ ԳԱ հրատարակչություն, 1976, 162 էջ: **Հակոբյան Հրավարդ**, Վասպուրականի մանրանկարչությունը, հատոր Բ, Երևան, Հայկական ՍՍՀ ԳԱ հրատարակչություն, 1982, 164 էջ:

² Տե՛ս **Акопян Гравард**. Миниатюра Васпуракана (XIII-XV вв.). Ереван, Изд.-во АН Арм. ССР, 1989, 112 стр. + 68 илл.

³ Տե՛ս **Հակոբյան Հրավարդ**, Ձեռագիր մատյանների պատկերազարդման արվեստը Վասպուրականում, Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 1997, 160 էջ:

⁴ **Հակոբյան Հրավարդ**, Արցախ-Ուտիքի մանրանկարչությունը, Երևան, «Սովետական գրող», 1989, 155 էջ:

⁵ **Հակոբյան Հրավարդ**, Արցախի միջնադարյան արվեստը, Երևան, «Պարբերական», 1991, 98 էջ:

⁶ **Արևշատյան Սեն**, Իմ բարեկամի մասին, Հ. Հակոբյանի անձնական արխիվ:

պայքարը, պատմությունը, մշակույթը, արվեստը...» հիմնարար հատորը⁷, որտեղ Հ. Հակոբյանի հետ համահեղինակներ էին եվրոպացի մի քանի նշանավոր դեմքեր: Եվրոպայում դա առաջին դեպքն էր, երբ Արցախի արվեստն ու քաղաքական խնդիրները ներկայացվում էին համակողմանի և օբյեկտիվ կերպով, այն էլ՝ գերմաներեն լեզվով⁸:

«Իր ուսումնասիրությունների ընթացքում, - նկատում է արվեստագիտության դոկտոր Էմմա Կորխմազյանը, - Հրավարդ Հակոբյանը պարզել է, որ ֆրանսիացի Գոթելեն Եղբայրներից շատ առաջ նման գործվածքներ պատրաստվել են Հայաստանում, մասնավորապես Արցախում (13-րդ դ.): Ընդ որում, այդ արվեստով զբաղվել են նույնիսկ իշխանական տոհմի կանայք և դուստրեր (Հաթեքքի Վախտանգ իշխանի կինը՝ Արզուխաթունը, և նրա դուստրերը): Արվեստի հուշարձանների ուսումնասիրությանը զուգընթաց, հեղինակը, անհրաժեշտության դեպքում, որոշակի տեղ է հատկացնում պատմական անցուդարձերին, քաղաքական իրադարձություններին»⁹:

Գրքի անվիճելի առավելություններից են մի կողմից՝ նյութին ուղեկցող շուրջ 45 գունավոր և նույնքան էլ սև ու սպիտակ որակյալ արտատպությունները, որոնց մեծ մասն առաջին անգամ էր ներկայացվում Եվրոպայի ընթերցողներին, իսկ մյուս կողմից՝ ներկայացված մի շարք կարևոր փաստաթղթերը, ինչպես ամբողջ Հայաստանի, այնպես էլ Արցախի պատմական քարտեզները, Լեոնային Ղարաբաղ-Արցախ նահանգի հետ կապված բազմաթիվ փաստաթղթերը՝ սկսած 1919 թվականից մինչև մեր օրերը (դրանց թվում են նաև Սումգայիթի ողբերգության զոհերի ցուցակները):

Վերոհիշյալ գիտական աշխատությունների համար Հրավարդ Հակոբյանը 1996 թվականին արժանացավ Լեոնային Ղարաբաղի Հանրապետության նախարարների խորհրդի Եղիշեի անվան ամենամյա մրցանակին:

Ինչպես նկատել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Արարատ Աղասյանը, «Հայկական սրբապատկերները վաղուց էին կարոտ գիտական հանգամանալից ուսումնասիրման: Արդեն մի քանի տասնամյակ դրանք եղել են ռուս և եվրոպացի գիտնականների հետևողական քննության առարկան: Մինչդեռ մեզանում Հ.Հակոբյանի մենագրությունը տվյալ թեմայով ձեռնարկված առաջին աշխատությունն է»¹⁰:

Խոսքը միջնադարյան արվեստի ուսումնասիրության բնագավառում գիտական լուրջ արժեք ներկայացնող գրքի՝ 2003-ին լույս ընծայված «Հայոց

⁷ Armenisches Berd-Karabach/Arzach (im. *Überlebenskampf. christliche Kunst, Kultur, Geschichte*, Berlin, Edition Hentrich, 1993 (համահեղինակներ՝ Manfred Richter u. A.), 175 p.

⁸ Տե՛ս **Ղազարյան Վիգեն**, Հրավարդ Հակոբյան. գիտնականը և քաղաքացին, Հրավարդ Հակոբյան. Կենսամատենագիտություն, Երևան, 2005, էջ 6-7:

⁹ **Կորխմազյան Էմմա**, Խնամյալ ու մտացի իրատարակություն, «Հայաստանի Հանրապետություն», փետրվար, 1994:

¹⁰ **Աղասյան Արարատ**, «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի կողմից «Հանրապետության նախագահի մրցանակ»-ը շնորհող հանձնաժողովին, Հ. Հակոբյանի անձնական արխիվ:

տերունական սրբապատկերները»¹¹ գիտաուսումնական կարևոր աշխատության մասին է, որը նյութի ընդգրկմամբ, վերլուծությամբ և մատուցման խորությամբ ծանրակշիռ ներդրում դարձավ հայկական սրբապատկերի ուսումնասիրման բնագավառում: Նկատի ունենալով նյութի ծավալը՝ հեղինակն աշխատության մեջ քննության է առել միայն Հիսուս Քրիստոսի, Ս. Խաչի և Ս. Աստվածամոր պատկերները: «Հեղինակն ամենայն մանրամասնությամբ ներկայացրել է քրիստոնեական պատկերագրության սկզբնավորումը, պատմական վկայությունների, ավանդության և քրիստոնեական ծեսի ուսումնասիրությամբ քննության առել գաղափարական այն հենքը, որի վրա զարգացավ սրբապատկերը: Այս աստվածաբանական-գեղարվեստական համակարգի միջոցով էլ գնահատվել են սրբապատկերի էությունն ու նշանակությունը»¹²:

Այս հրատարակությունը, ինչպես նշել է «Գալուստ Կյուպենկյան» հիմնարկի հայկական բաժանմունքի նախկին տնօրեն Զավեն Եկավյանը, «միջնադարյան հայ գեղարվեստը մեզի կը ներկայացնի գիտական համակողմանի և խորագնին վերլուծությամբ՝ հայոց սրբապատկերներուն տալով պատմագիտական արժեք և ճանաչողություն»¹³:

2007-ին լույս է տեսնում Հ. Հակոբյանի (համահեղինակ՝ Ավո Հովհաննիսյան) «Նոր Զուղայի խոջայական ապարանքների գեղարվեստական հարդարանքները 17-18-րդ դդ.» ուսումնասիրությունը¹⁴, որտեղ «Նոր Զուղայի որմնանկարչական արվեստը դիտարկվում է նոր շրջանի արևմտաեվրոպական ու արևելյան ավանդական զարդարվեստի հետ տարված զուգահեռներում, ինչպես նաև կարևոր անդրադարձ է կատարում այն հարցին, թե Հին Զուղայի, և ընդհանրապես Նախիջևան աշխարհի մշակութային ավանդներն ինչպես շարունակվեցին Նոր Զուղայում»¹⁵:

Գիտական բեղմնավոր աշխատանքին զուգահեռ՝ Հ.Հակոբյանը զբաղվել է ակտիվ մանկավարժական գործունեությամբ ևս: 1989-ին Հ. Հակոբյանը համատեղության կարգով հրավիրվել է Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարան, նախ՝ որպես ամբիոնի վարիչ, ապա 2000-ից՝ ամբիոնի պրոֆեսոր: Ուսանող երիտասարդության համար անվանի արվեստաբանը հրատարակեց «Հայ արվեստի աշխարհում», «Համաշխարհային և հայ արվեստի պատմության ուղեցույց ծրագիրը» և իր բնա-

¹¹ **Հակոբյան Հրավարդ**, Հայոց Տերունական սրբապատկերները, Երևան, «Զանգակ - 97», 1999, 189 էջ:

¹² **Ավետիսյան Ավետ**, Հայոց տերունական սրբապատկերները, «Քրիստոնյա Հայաստան», սեպտեմբեր, 2003:

¹³ **Ղազարյան Վիգեն**, Հրավարդ Հակոբյան. գիտնականը և քաղաքացին, Հրավարդ Հակոբյան. Կենսամատենագիտություն, Երևան, 2005, էջ 7-8:

¹⁴ **Հակոբյան Հրավարդ, Հովհաննիսյան Ավո**, Նոր Զուղայի խոջաների ապարանքների գեղարվեստական հարդարանքը, Երևան, հեղինակային հրատ., 2007, 210 էջ:

¹⁵ **Դևրիկյան Վարդան**, Զթուլացող եռանդով, «Էջմիածին», Պաշտոնական ամսագիր Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան Մայր Աթոռոյ Սրբոյ Էջմիածնի, 2005, Թ, էջ 124-125:

գավառում աննախադեպ «Կերպարվեստը հայոց կրթարաններում»¹⁶ արվեստի ուսուցման պատմության առաջին հատորը, որը, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Աելիտա Դոլուխանյանի գնահատմամբ. «հավակնում է նաև ազգային կերպարվեստի ուսուցման ձեռնարկի դեր կատարելու, և այս առումով նրա երևան գալը, իհարկե, երևույթ է, քանզի շեշտվում է իր նախորդը չունենալու իրողությունը: Գրքի առաջին հատորը ժամանակային առումով բաժանված է երեք գլուխների՝ «Ուրարտուի կամ Արարատյան թագավորության շրջան», «Հելլենիստական շրջան» և վերջին գլուխը՝ «Միջնադար»»¹⁷: Հեղինակը հիմնավորել է, որ Գլաձորի համալսարանը եղել է առաջնակարգ բարձրագույն կրթօջախ և հիմնադրվել է ավելի վաղ, քան Պրահայի, Փարիզի և Քեմբրիջի համալսարանները: Գրքի էջերում տեղ են գտել հայ կերպարվեստի այնպիսի երևելի դեմքեր, ինչպիսիք են Մանվել ճատարապետը, Մոմիկը, Թորոս Ռոսլինը և ուրիշներ¹⁸:

Զգալի է գիտնական-մանկավարժի վաստակը երիտասարդ կադրերի պատրաստման գործում: Նրա գիտական ղեկավարությամբ պաշտպանվել են թեկնածուական ատենախոսություններ արվեստաբանության և մանկավարժության գծով:

Գիտամանկավարժական աշխատանքին զուգընթաց՝ Հրավարդ Հակոբյանը զբաղվել է նաև հասարակական ակտիվ գործունեությամբ: Նա մի շարք բուհերի և գիտահետազոտական ինստիտուտների, այդ թվում՝ Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի, Մատենադարանի, ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի, Հայաստանի գեղարվեստի պետական ակադեմիայի գիտական խորհուրդների անդամ է, գիտական աստիճաններ շնորհող մասնագիտական խորհուրդների անդամ, բազմիցս ղեկավարել է Հայաստանի գեղարվեստի պետական ակադեմիայի «Արվեստի պատմություն և տեսություն» առարկայի պետական քննական հանձնաժողովների աշխատանքները:

1990 թվականից Հ. Հակոբյանն Արտասահմանյան երկրների հետ մշակութային կապերի և համագործակցության հայկական կոմիտեի «Հայաստան-Իտալիա» ընկերության փոխնախագահն է: Նրա գործունեության արդյունքներից մեկը դարձավ 1999-ին և 2005-ին լույս տեսած «Հայերը և Իտալիան» գրքույկը¹⁹, որտեղ լուսաբանել են հայ-իտալական գեղարվեստական հարուստ ու հարյուրամյակների պատմություն ունեցող առնչությունները:

Հ. Հակոբյանի արվեստագիտական գործունեության կարևոր էջերից է համագործակցությունը ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի հետ, որը սկիզբ է առել տասնամյակների հեռվից: Նա իր ակտիվ մասնակցությունն է բերել ՀԽՍՀ ԳԱ արվեստի ինստիտուտի կազմակերպած Հայ արվեստին նվիրված միջազգային երկրորդ (Երևան, 1978), երրորդ (Իտալիա, 1981) և Չորրորդ

¹⁶ **Հակոբյան Հրավարդ**, Կերպարվեստը հայոց կրթարաններում, Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 1996, 143 էջ:

¹⁷ **Դոլուխանյան Աելիտա**, Հայ կերպարվեստի ուսուցման առաջին հատորը, «Հայաստան», 1998, 20 հունիսի, № 65, էջ 4:

¹⁸ Տե՛ս նույն տեղում:

¹⁹ **Հակոբյան Հ.**, Հայերը և Իտալիան, Երևան, «Զանգակ - 97», 2005, 62 էջ

(Երևան, 1985) սիմպոզիումների աշխատանքներին: Նա ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի գիտական խորհրդի հրավիրված անդամ է 2003 թվականից, իր ստեղծման օրից՝ 1996 թվականից ի վեր, Ինստիտուտի գիտական աստիճանաշնորհման Արվեստագիտության 016 մասնագիտական խորհրդի անդամ է: Նրա գիտական ղեկավարությամբ իրենց թեկնածուական ատենախոսություններն են հաջողությամբ պաշտպանել ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի ասպիրանտ Լիլիթ Մելիքյանը, հայցորդներ Սյուզաննա Գրիգորյանն ու Սոֆի Խաչմանյանը (ԱՄՆ): Որպես պաշտոնական ընդդիմախոս նա դեպի մեծ գիտություն տանող ճանապարհ է հարթել բազմաթիվ ասպիրանտների ու հայցորդների համար, ովքեր այսօր հայ արվեստաբանության արժանի հերթավորյալն են:

Հատկապես ուշադրության է արժանի Հ. Հակոբյանի գիտական համագործակցությունը Արվեստի ինստիտուտի կերպարվեստի բաժնի երկարամյա վարիչ, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, արվեստագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Վիգեն Ղազարյանի հետ: Նրանց համահեղինակությամբ 2012 թվականին հրատարակված «Հայ միջնադարյան կերպարվեստի պատմություն»²⁰ աշխատության մեջ, որը կարևոր քայլ էր հայ կերպարվեստի ամբողջական պատմության շարադրման շրջանակներում, լուսաբանվեց հայ միջնադարյան կերպարվեստի պատմական ուղին: Ուսումնասիրության մեջ առանձնացված են ճարտարապետական քանդակազարդումը, վաղ միջնադարյան կոթողները, խաչքարերը, որմնանկարչությունը, մանրանկարչությունը, դեկորատիվ-կիրառական արվեստը և սրբապատկերը, զարդային և ֆիգուրատիվ արվեստը: Նրանց համահեղինակությամբ 2019-ին հրատարակվեց «Հայկական մանրանկարչություն. սկզբնավորումն և զարգացման ընթացքը» մենագրությունը²¹: Սա առաջին դեպքն էր, երբ մի ամբողջ ստվարածավալ հատոր նվիրվեց հայ միջնադարյան արվեստի թերևս ամենահարուստ բնագավառի՝ հայկական մանրանկարչության պատմությանը: Հեղինակներն անդրադարձել են հայկական մանրանկարչության առավել արժեքավոր նմուշներին, բացահայտել դրանց թեմատիկ, պատկերային ու ոճական առանձնահատկությունները, շրջանառության մեջ դրել նորահայտ նյութեր:

Իսկ դրանից տարիներ առաջ՝ 2009-ին լույս էր տեսել Արարատ Աղասյանի, Մուրադ Հասրաթյանի, Հրավարդ Հակոբյանի և Վիգեն Ղազարյանի «Հայ արվեստի պատմություն» գիրքը²², որն ամփոփում էր հայ արվեստի գլխավոր ճյուղերի, այսպես կոչված «պլաստիկ արվեստների»՝ ճարտարապետության և կերպարվեստի զարգացման պատմությունը՝ հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը: Եվ հատկանշական է, որ վերը նշված գիտնականները «Հայ արվեստի պատմություն» աշխատության համար ՀՀ Նախագահ Սերժ Սարգսյանի 2009 թ. դեկտեմբերի 29-ի հրամանագրով արժանա-

²⁰ **Ղազարյան Վիգեն, Հակոբյան Հրավարդ**, Հայ միջնադարյան կերպարվեստի պատմություն, Երևան, «Զանգակ», 2012, 260 էջ:

²¹ **Ղազարյան Վիգեն, Հակոբյան Հրավարդ**, Հայկական մանրանկարչություն. սկզբնավորումն և զարգացման ընթացքը, Երևան, «Տիգրան Մեծ», 2019, 287 էջ:

²² **Աղասյան Արարատ, Հակոբյան Հրավարդ, Հասրաթյան Մուրադ, Ղազարյան Վիգեն**, Հայ արվեստի պատմություն, Երևան, «Զանգակ-97», 2009, 575 էջ, նկ.:

ցան 2009 թվականի Հայաստանի Հանրապետության պետական մրցանակին՝ կերպարվեստի ոլորտում:

Հայրենիքը բարձր է գնահատել Հ. Հակոբյանի գիտական ու գիտամանկավարժական վաստակը: Նա 2006-ին արժանացել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի պատվավոր կոչման, պարգևատրվել Հայաստանի Հանրապետության նախագահի շնորհակալագրով (2003), ՀՀ ԳԱԱ նախագահության և Արտասահմանյան երկրների հետ մշակութային կապերի և համագործակցության հայկական կոմիտեի պատվոգրերով (2005), Արցախի պետական համալսարանի ոսկե մեդալով (2006), ՀՀ մշակույթի նախարարության Ոսկե մեդալով (2009), ՀՀ Ազգային ժողովի նախագահի Ոսկե մեդալով (2009), Թեքեյան մշակութային միության «Ադամանդակուռ Արարատ» ոսկյա շքանշանով (2010), Ալ. Մյասնիկյանի անվան ազգային գրադարանի «Հակոբ Մեղապարտ» հոբելյանական մեդալով (2010): 2005-ին նա ընտրվել է Հումանիզմի պրոբլեմների ակադեմիայի իսկական անդամ:

Վերստին շնորհավորելով մեր ավագ գործընկերոջը փառապանծ հոբելյանի առթիվ՝ մաղթում ենք նրան քաջառողջ կյանքի երկար տարիներ և գիտաստեղծագործական նորանոր նվաճումներ:

Արարատ ԱՂԱՍՅԱՆ

ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ,
արվեստագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Աննա ԱՍԱՏՐՅԱՆ

արվեստագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր